

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Makroekonominės prognozės

2022 m. rugsėjis

Turinys

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos	2
Numatoma Lietuvos ekonomikos raida	4

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2022 m. rugsėjo 26 d.

Rusijos karas prieš Ukrainą, atsinaujinusi pandemija Kinijoje ir dėl itin didelio infliacinio spaudimo daugelyje svarbiausių ekonomikų griežtinama pinigų politika slopina pasaulio ekonomikos plėtrą.

Vasario pabaigoje prasidėję aktyvūs Rusijos karo prieš Ukrainą veiksmai reikšmingai padidino pagrindinių energijos ir maisto žaliavų kainas. Nors dalis jų grįžo iki lygių, artimų buvusiems prieš karo pradžią, kai kurių žaliavų, ypač gamtinių dujų, kainos ir toliau yra reikšmingai didesnės ir itin nepalankiai veikia Europos valstybių ekonomikos raidą. Dėl energijos generacijos trūkumo ir *Nord Pool* elektros biržoje taikomo algoritmo daugelyje Europos valstybių didelę galutinę elektros kainą lemia gamtines dujas naudojančios elektrinės, o tai kelia riziką konkurencingumui tarptautinėse rinkose. Kinijos nulinės tolerancijos politiką COVID-19 atžvilgiu lemia lėta populiacijos vakcinacija. Ji neigiamai veikia Kinijos vartojimą ir gamybos apimtį, todėl lėtėja šalies ekonomikos augimas, taip pat tai prisideda ir prie vis dar esančių trikdžių tiekimo grandinėse. Šie veiksniai nemenkai prisidėjo ir prie susiformavusio globalaus infliacinio šoko. Jis privertė didžiąją dalį išsivysčiusių ir besivystančių šalių centrinių bankų pradėti normalizuoti pinigų politiką. Tokie centrinių bankų veiksmai siunčia signalus, kad infliacijos lūkesčiams nebus leidžiama atitrūkti nuo kainų stabilumą atitinkančio infliacijos lygio net ir tuo atveju, jei jie turės slopinantį poveikį ekonominiam aktyvumui.

Rusijos karo prieš Ukrainą padariniai ir itin aukšta infliacija slopina Lietuvos ekonomikos aktyvumą.

Lietuvos BVP 2022 m. antrąjį ketvirtį, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, sumažėjo 0,5 proc. Labiausiai prie tokios ekonomikos raidos prisidėjo reikšmingai sumažėjęs realusis prekių ir paslaugų eksportas – beveik 5 proc. mažesnis nei ankstesnį ketvirtį. Eksperto kryčiui didžiausią įtaką darė transporto paslaugų eksportą apribojusios sankcijos prekybai su Rusija ir Baltarusija, planiniam remontui uždaryta AB „ORLEN Lietuva“ ir dėl sankcijų laikinai uždaryta AB „LIFOSA“. Dėl itin didelės infliacijos reikšmingai sumenko ir namų ūkių vartojimas. Jis, net ir esant gana palankiai namų ūkių disponuojamųjų pajamų raidai, buvo daugiau nei 2,5 proc. mažesnis nei ankstesnį ketvirtį. Karas ir spartėjantis kainų augimas blogino namų ūkių nuotaikas ir lūkesčius, o tai dar labiau mažino namų ūkių norą vartoti. Pavyzdžiui, vartotojų pasitikėjimo rodiklis šių metų rugpjūčio mėn. buvo artimas žemiausiam lygiui per pastarąjį dešimtmetį. Tolesnius Lietuvos ekonomikos raidos sunkumus rodo ir kiti naujausi didesnio dažnio rodikliai. Verslo nuotaikos po reikšmingo pablogėjimo kovo mėn. jau bene pusmetį tebėra reikšmingai nepakitusios. O iš kas mėnesį skelbiamų didžiausių ekonomikos sektorių – pramonės, statybos, prekybos ir paslaugų – įmonių apyvartų duomenų birželio–liepos mėn. matyti aktyvumo mažėjimo ženklų. Šiuos nepalankius veiksnius tik iš dalies gali atsverti prognozuojamas dešimtadaliu didesnis šių metų žemės ūkio derlius.

2022 m. antrąjį ketvirtį įtampa darbo rinkoje nesumažėjo. Šiuo laikotarpiu užimtųjų skaičius reikšmingai didėjo. Ypač daugėjo samdomųjų darbuotojų, tačiau taip pat reikšmingai padidėjo savarankiškai dirbančiųjų dalis. Užimtųjų šuolį šalyje lėmė stipriai išaugusi darbo jėga, ypač moterų. Tai sietina su itin palankiu grynosios migracijos balansu. Šių metų sausio–rugpjūčio mėn. į Lietuvą atvyko apie 43 tūkst. daugiau gyventojų, nei iš jos išvyko. Tikėtina, kad didžiąją dalį imigrantų sudaro karo pabėgėliai iš Ukrainos, kurie sėkmingai integruojasi į Lietuvos darbo rinką. Spartus darbo jėgos augimas nepadidino nedarbo lygio, jis šių metų antrąjį ketvirtį sumažėjo iki 5,2 proc. – paskutinį kartą toks mažas nedarbo lygio rodiklis Lietuvoje fiksuotas prieš pasaulinę finansų krizę 2008 m. Mažėjant nedirbančių asmenų ir didėjant darbuotojų samdai, šalyje neblėsta darbuotojų stygiaus problemos. 2022 m. antrojo ketvirčio laisvų darbo vietų statistika rodo, kad darbuotojų pasiūla ir toliau nepasiveja didėjančios paklausos, tad situacija šalies darbo rinkoje vis dar yra itin įtempta: laisvų darbo vietų lygis (laisvų ir visų darbo vietų santykis) sudarė 1,9 proc. ir beveik nenusileido 2008 m. trečiąjį ketvirtį ir 2022 m. pirmąjį ketvirtį registruotam 2 proc. rekordui. Nepakankama darbuotojų pasiūla ir didelė jų paklausa turi reikšmingą poveikį sparčiam, beveik 14 proc. metiniam atlyginimų augimui. Vis dėlto augančios energijos sąnaudos greičiausiai pradeda riboti įmonių galimybes itin sparčiai kelti atlyginimus. Remiantis *Sodros*

kas mėnesį skelbiamais darbo pajamų duomenimis (pagal sezoniškumą pakoreguoti), gegužės–liepos mėn. darbo pajamų augimas reikšmingai sulėtėjo.

Lietuvos ekonomikos raidai artimiausiais metais didžiausią įtaką darys Rusijos karo prieš Ukrainą padariniai ir tolesnė jo eiga. Šio veiksnio pobūdis lemia, kad šiuo metu šalies ekonomikos prognozes gaubia itin didelis neapibrėžtumas. Itin dideli energijos žaliavų kainų, ypač gamtinių dujų, svyravimai nepalankiai veikia tiek namų ūkių, tiek verslo nuotaiкас ir lūkesčius, o tai lemia atsargesnį namų ūkių vartojimą ir riboja įmonių norą investuoti. Tai slopins tiek Lietuvos, tiek pagrindinių prekybos partnerių ekonomikos augimą. Numatoma, kad lietuviškų prekių ir paslaugų paklausa užsienio rinkose 2022 m. mažės ir, nors tikimasi, kad nuo 2023 m. pradžios ji pradės atsigauti, tačiau prieš Rusijos invaziją į Ukrainą buvusio lygio 2023 m. nepasieks. Tokia išorės paklausos raida kartu su neigiamu didelių energijos kainų poveikiu konkurencingumui labiausiai prisidės prie vangesnės eksporto plėtros. Mažiau palanki eksportuojančiojo sektoriaus raida yra vienas svarbiausių veiksnių, lemsiančių menkesnę, nei anksčiau buvo tikimasi, investicijų raidą, ypač 2022 m. Vis dėlto numatomas reikšmingas valdžios investicijų padidinimas ir įmonių poreikis mažinti su elektra ir iškastiniu kuru susijusias sąnaudas sudarys sąlygas investicijoms augti tiek šiais, tiek ir kitais metais. Ilgiau, nei anksčiau manyta, užsibūsiantis infliacinis spaudimas ribos vidaus vartojimą ne tik pagrindinėse prekybos partnerėse, bet ir Lietuvoje. Nors nominalusis darbo užmokestis ir toliau kils, tačiau dėl padidėjusios infliacijos realusis darbo užmokestis tiek 2022 m., tiek 2023 m. mažės. Tai kartu su numatomu pinigų politikos normalizavimu, lemsiančiu palūkanų normų padidėjimą, bus pagrindiniai veiksniai, ribosiantys Lietuvos namų ūkių vartojimo augimą 2022 m. ir jo sumažėjimą 2023 m. Pažymėtina, kad į tokį namų ūkių vartojimo raidos vertinimą yra įtrauktos tik iki šių metų rugpjūčio 31 d. Vyriausybės priimtose infliacijos ir aukštų energijos kainų pasekmių mažinimo priemonės. Vyriausybei apsisprendus dėl papildomų priemonių, namų ūkių vartojimo raida būtų palankesnė.

Prognozuojama, kad Lietuvos realusis BVP 2022 m. padidės 2,1, o 2023 m. – 0,9 proc. Kartu pažymėtina, kad tokią Lietuvos ekonomikos raidos prognozę lydi itin didelis neapibrėžtumas, o šiuo metu stebimų rizikų balansas yra dar labiau neigiamas, nei buvo birželio mėn. paskelbtų prognozių metu, t. y. yra reikšmingai didesnė tikimybė, kad ateityje ekonomikos raidos prognozės gali būti sumažintos, nei padidintos. Išsipildžius itin nepalankioms rizikoms, šalies ekonomikos augimas 2023 m. galėtų būti iki 3,8 proc. punkto lėtesnis, o infliacija – iki 5,1 proc. punkto didesnė, nei numatoma pagal pagrindinį scenarijų.

Išsipildžius rizikoms, susijusioms su dujų tiekimu, padidėjo spaudimas infliacijai. Rusijai apribojus dujų tiekimą Europai, rugpjūčio mėn. dujų kainos rinkoje buvo daugiau nei penkis kartus didesnės nei tuo pačiu laikotarpiu prieš metus. Kadangi dujos yra naudojamos elektrai ir šilumos energijai gaminti, tai labai padidino elektros ir šilumos energijos kainas. Be to, pabrangus dujoms, labai išaugo kietojo kuro, kurį daugiausia sudaro malkos, kaip alternatyvaus energijos šaltinio, paklausa. Tai dar labiau paskatino jau ir anksčiau sparčiai kilusių kietojo kuro kainų augimą – rugpjūčio mėn. kietojo kuro kainos per metus pakilo 166 proc. Prognozuojama, kad šiemet energijos kainos vartotojams kils vidutiniu 56 proc. metiniu tempu. Kitais metais energijos kainų augimas sumažės, tačiau jis ir toliau bus vienas iš pagrindinių infliaciją lemiančių veiksnių. Apskritai, energijos kainų prognozių peržiūra tiek 2022 m., tiek 2023 m. turėjo didžiausią įtaką infliacijos prognozių peržiūrai. Kalbant apie maisto kainas, kurių augimas pastaraisiais mėnesiais reikšmingai prisidėjo prie infliacijos, pažymėtina, kad jas taip pat veiks pasikeitusi situacija energijos išteklių rinkose. Nors rugpjūčio mėn. maisto žaliavų kainos pasaulyje sumažėjo ir buvo jau tik 8 proc. didesnės nei tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, tačiau, įvertinus tai, kad žaliavų kainų pokyčiai vartotojus pasiekia ne iš karto, ir tai, kad maisto prekių savikainą reikšmingai veikia itin padidėjusios energijos išteklių kainos, prognozuojama, kad šiemet maisto kainos kils vidutiniu 21 proc. metiniu tempu, o kitais metais maisto kainų augimas sumažės, tačiau vis dar bus pakankamai spartus ir sudarys 10 proc. O grynosios infliacijos komponentų – pramonės prekių ir paslaugų – augimas rugpjūčio mėn. stabilizavosi. Prislopęs ekonomikos augimas mažins spaudimą grynajai infliacijai, tačiau konkrečiai pramonės prekių atveju augimą palaikys reikšmingai padidėjusios gamintojų produkcijos kainos –

rugpjūčio mėn. apdirbamosios gamybos, išskyrus rafinuotus energijos produktus, gamintojų kainos buvo 30 proc. didesnės nei prieš metus. Taigi, nors šiuo metu kai kurių žaliavų, pavyzdžiui, naftos, maisto ir metalų, kainos pasaulinėse rinkose yra sumažėjusios, palyginti su piku, pasiektu prasidėjus karui, tačiau į rekordines aukštumas pakilusios energijos išteklių kainos sparčiau didins tiek energijos kainas vartotojams, tiek kitų vartojimo prekių ir paslaugų savikainą. Atsižvelgiant į tai, prognozuojama, kad vidutinė metinė infliacija 2022 m. sudarys 18,3, o 2023 m. – 8,4 proc.

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida

	2022 m. rugsėjo mėn. prognozė ^a			2022 m. birželio mėn. prognozė		
	2021	2022 ^b	2023 ^b	2021	2022 ^b	2023 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija pagal SVKI	4,6	18,3	8,4	4,6	15,2	4,6
Bendrojo vidaus produkto defliatorius ^c	6,6	16,6	6,8	6,6	15,2	5,0
Darbo užmokestis	10,6	12,7	6,3	10,6	11,9	8,1
Importo defliatorius ^c	11,6	22,2	4,4	11,6	19,9	4,5
Eksporto defliatorius ^c	5,7	15,4	6,8	5,7	13,7	5,6
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendras vidaus produktas ^c	4,9	2,1	0,9	4,9	2,1	3,4
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	7,3	1,0	-0,8	7,3	5,4	3,8
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	0,6	0,3	0,0	0,6	1,5	-1,3
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas ^c	7,0	3,0	3,4	7,0	4,1	3,5
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	15,9	6,4	1,6	15,9	7,4	2,9
Prekių ir paslaugų importas ^c	19,4	7,5	1,3	19,4	9,8	2,8
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	7,1	6,3	7,1	7,1	7,3	7,2
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus) ^d	1,2	4,0	-0,6	1,2	0,6	0,3
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	4,2	-1,3	0,9	4,2	-1,9	-0,9
Einamosios sąskaitos balansas	1,3	-6,6	-2,1	1,2	-4,5	-3,8
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	2,7	-4,7	-0,2	2,7	-2,5	-1,8

^a Makroekonominė prognozė parengta remiantis tarptautinės aplinkos prielaidomis, sudarytomis pagal informaciją, paskelbtą iki 2022 m. rugpjūčio 22 d., ir kitais duomenimis bei informacija, paskelbta iki 2022 m. rugpjūčio 31 d.

^b Prognozė.

^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

^d Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją.

© Lietuvos bankas

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius

www.lb.lt

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

ISSN 2783-5561 (online)